

AKATAPPA

Nisan 2004

Aylık Edebiyat Dergisi

Sayı : 52

EDEBİYATIN VE EDEBİYAT DERGİLERİNİN YENİ KONUMU

Ramis DARA

Farkındaysanız edebiyat dergileri yavaş yavaş aylık olmaktan çıkıyor. Ortalığı iki aylık edebiyat dergileri kaplıyor. Dün bir, bugün iki, yarın beş. Bunun bence en temel nedeni gündelik hayat içinde edebiyatın fiziki varlığının (kilogramının!) azalmasıdır. Olguyu gören editörler, nefesleri tutup, daha kalın, daha dayanıklı, daha gösterişli fizik-varlıklarla edebiyata ağırlık kazandırmak istiyorlar!

Aslında genel olarak edebiyatın, özel olarak şiirin, 21. yüzyılda toplum içindeki dolaşım hacminde bir daralma olduğunu kabul etmek gerekiyor. Hakiki edebiyatın ve hakiki şiirin demek istiyorum.

Yazılı ve görsel basını edebiyatın kendisi saymazsak. Sinemayı edebiyat saymazsak. İnternet iletişimini edebiyat saymazsak.

Bunların işlevlerinin hemen tümünü dün edebiyat yerine getiriyordu. Gazete, televizyon, sinema, internet dün büyük oranda edebiyat demektir.

Bugün şiire ve edebiyata düşen; karamsarlığa kapılmadan, hayatın derin dokusunu, ana eksenini kendisinin temsil ettiğini unutmamasıdır! İnceliğin gerçek incelik, nitelik demek olduğunu unutmamasıdır. Dünyanın ekseriyetiyle gündelik bağ kuramamanın, aslında ya da aynı zamanda bir şans olduğunu göz ardı etmemesidir.

Gazetelerle, televizyonlarla, sinemayla, internet iletişimiyle yarışan bir edebiyat düşünülemez bile! Edebiyatın iddiası, bunları derinden beslemek, dönüştürmek olabilir olsa olsa.

Peki bunlardan yararlanmak? Açıkça söylersem popüler olmak?..

Bence bu tehlikeli bir durum... Çünkü popülerliğin sonu yok. Peygamber olamayacağınıza göre ya tanrı olacaksınız, ya Neron, ya Hitler, ya da ABD başkanı, vb, vb...

Popüleriteden aldığımızı popülizmi dışlayarak yeniden çok derin bir edebiyat, şiir nesnesi yaratmada kullanamayacaksınız, imkân gibi görüneni harcadınız ve harcadınız demektir.

TAŞ ŞEHİR

Kaç kuş nesli geçti arustaklarından
Yeniden geldi her seferinde bulut mahşeri
Hızara giden ağaçların ağıtını da hatırladım
Kurtarılmış kitapta lekeli sayfa
Mutlak hakikatten düşmüş o cümle

Geldim mi, ben miyim, o şehir mi bu?

Sabah rüyaya uyandım, ıssız evde toz bile ağır
Divanın altından çıktı plastik tren
Hakikisi çekip gitmiş çoktan

Kitapçı, pastane, sinema, istasyon kara benek
Köşede bucakta uçurum hikâyeler, kanatsız şiirler
Alana bakan dairede toplanmış arkadaşlar
Geçmiyor sevgili okul formasıyla

Şehrin şarkı yükselen her yerine koştururduk
Hepsini kapatmışlar en derin dolaplara
Feryat ettiler de hatırladık
Taş duvar, eğilesin yangınlar önünde

Geldim mi, ben miyim, o şehir mi bu?

Bu durumda kalmaktansa, zamanın keşfedeceği gizli bir nüve olma umudunu korumakta, böyle durmakta yarar var, sevgili kabile üyeleri.

Ve sizleri, naçizane, dolduramadığımız salonlardan, görülemediğiniz meydanlardan, *öz, hakiki, gerçek* edebiyat dergilerine dönmeye çağırıyorum...

Tahir Abacı, Harun Balcı, Ramis Dara, Özlem Tezcan Dertsiz, Hasan Efe, Melih Elal, Gültekin Emre, Metin Güven, Hilmi Haşal, Ayşegül İzmirli, Çiğdem Sezer, Betül Tarıman, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Serdar Ünver, Pelin Yılmaz.

‘LUDİNGİRRA’ KİM YA DA NE?..

Tahir ABACI

Melih ELAL

Ludingirra kim? Ludingirra günümüzden dört bin yıl önce yaşamış bir Sümerli şair. Çiviyazısıyla oluşturulan tabletlere göre, o dönemde üç şair var. Bunlardan ikisinin adından söz edilmiyor bu tabletlerde... Yalnızca şiirleri var ve birinin adı belli: Ludingirra. Bu şair şimdilik bilinen en eski şair. *Fırat nehrinin kıyısındaki* Sümer kenti Nippur'da yaşamış binyıllar öncesinde...

Ludingirra ne? *Ludingirra*, Sümerli şairden dört bin yıl sonra, Mart 1997 ile Ekim 1999 arasında *Boğaziçi'nin kıyısındaki* İstanbul'da 11 sayı yayımlanan bir şiir dergisi. Ad olarak bilinen ilk şairi seçtiğine göre, şiiri kaygı edinecektir kendine... Öyle de yapmış *Ludingirra*'yı yayımlayanlar. Başlığın hemen altına "üç aylık şiir dergisi" ibaresini yerleştirirken hem yayın periyodunu, hem de içerikte neye ağırlık verileceğini duyurmuşlar okura... İlk sayının sunuş yazısında, "Özgün ruhun, uç ürünlerin peşinde! Düzleştirici aklın karşısında bir akıl! Şiirin dışsal ölçütlere göre kurumsallaştırılmasına karşı! Zor bir dergi düşü... ve *Ludingirra*." demişler.

Dergiye baktığımızda üç bölümden oluştuğunu görüyoruz. Her sayıda, sunuş yazısının (7. sayıda sunuş yazısı yok.) hemen ardından, sekiz ile on dokuz arasında değişen şairden şiirler yer alıyor ve bu derginin birinci bölümünü oluşturuyor. İkinci bölümde şiirle ilgili bir dosyaya yer veriliyor. Son bölümdeyse şiirle ilgili inceleme, araştırma yazılarıyla, yine şiire ilişkin denemeler yer alıyor.

Ludingirra'da yayımlanan şiirlere baktığımızda, on bir sayılık birikimde, sunuş yazısında belirttikleri "uç ürünlerin peşinde" düşünün pek de gerçekleşmediğini görüyoruz. Belki burada belirtilen uç ürünlere tek örnek, Tarık Günersel'in şiirleri... İmgehan, enderemiroğlu adlarıysa, şiirde değil de belki kendi adlarında uç arayışlar; ki tutmadığı da aradan geçen zaman içinde görüldü.

Ludingirra'nın sekizinci sayısının sunuş yazısında, "*Ludingirra*'da yayımlanan şiirleri şimdiye değin kıdem esasına göre sıralıyorduk. Şiir yayımlamaya başlamadaki eskilik sırasına göre. Bu sayıyla birlikte şiirleri şairlerin ikinci adına göre alfabetik olarak sıralamaya başlıyoruz." denilerek, bir bakıma kendilerine göre ilk sırada yayımlanması gereken şiiri seçemediklerinin itirafını yapıyorlar. Şiiri yayımlanan adları taradığımızda Melih Cevdet Anday, İlhan Berk gibi şiirimizin önemli adlarıyla birlikte, Enis Batur, Hulki Aktunç, Haydar Ergülen, Orhan Alkaya, Didem Madak, Tarık Günersel, Ayten Mutlu, Serdar Koçak, Zeynep Köylü, Tamer Gülbek gibi adlarla karşılaşılıyor. Şiirleri *Ludingirra*'da yayımlanan onlarca adsa, bugün hiçbir yerde görünmüyor. Kısacası şiir seçiminde ve yayımında önemli bir iddiayla yola çıkan dergi, bence bu "zor düşü"nü gerçekleştirilememiş.

Gelelim ilk sayının sunuş yazısının bir başka bölümüne: Burada "Dosya biçimindeki çalışmalara hemen her sayıda ağırlık vermeyi düşünüyoruz: Hem *Ludingirra*'nın mutfağındaki etkinlikleri, araştırmaları, hem de değişik bakış açılarını bulabileceğiniz dosyalar." deniliyor. İlk sayıdan başlayarak her sayıda bir dosyaya yer veriliyor. Bu bölüm, bana göre *Ludingirra*'yı kalıcı kılan bölüm. On bir sayı boyunca yayımlanan dosyalar, hem şiirimizin önemli ad ve dönemlerine yer veriyor, hem de içerik açısından doyurucu bir özellik taşıyor. Bu bakımdan da elimizin altından ayıramayacağımız bir başvuru kaynağı olarak kitaplıklarımızdaki yerini alıyor. *Ludingirra*, 1. sayısını Ece Ayhan, 2. sayısını Çağdaş Türk Şiirinde Mistik Öge, 3. sayısını Turgut Uyar, 4. sayısını Şiir-Yorum ve Eleştiri, 5. sayısını Ülkü Tamer, 6. sayısını 30'lu Yıllarda Şiir, 7. sayısını Metin Altıok, 8. sayısını Nurullah Ataç, 9. sayısını Sezai Karakoç, birlikte yayımlanan 10-11. sayısını Şiir ve Müzik ile

Şiir Antolojileri (iki dosya) dosyalarına ayırıyor. Bu dosyalarda yer alan yazılar, o konuların bilinen ve kabul gören isimlerinin yazılarını da kapsıyor. Böylece doyurucu bir birikim ortaya çıkıyor.

Derginin son bölümündeyse, yayımlandığı dönemde tartışılan şiir sorunlarıyla, daha önceye ait şiire ilişkin yazılara yer veriliyor. Bu bölümdeki yazılar da anılmaya değer, özgün yazılar.

Biraz da derginin biçimsel özelliklerine bakalım. Dergi 16 x 23,5 cm boyutlarında, kuşe karton kapaklı. İç sayfalarda beyaz kâğıda basılı. Kapağın en üstünde, her sayıda değişen tek renkli fon içinde "Bahar '97" biçiminde çıktığı dönem belirtiliyor. Bunun hemen altındaysa "Üç aylık şiir dergisi" ibaresi yer alıyor. Onun altındaysa kapağın üst kısmını boydan boya kaplayan küçük harflerle yazılmış *Ludingirra* logosu bulunuyor. Logonun altında sol kenarda, Şiirler başlığı altında, o sayının şairlerinin adları, onun altında son bölümde yer alan yazıların ve yazarlarının adları, en alttaysa sayı; sağ kenarda ikinci bölümü oluşturan dosyanın adı ve dosyanın içeriğinde yer alan yazıların ve yazarların adları bulunuyor. Üç aylık şiir dergisi denilmesine karşın 6. sayıdan başlayarak bu periyot bozuluyor ve dört aylık aralarla yayımlanmaya başlıyor.

Derginin sayfa sayısıysa yazıların hacmine göre her sayıda değişiyor. *Ludingirra* yönetimi 4. sayısının sunuş yazısında "*Ludingirra*'yı çıkarma planları yaparken düşündüğümüz sayfa sayısını (128) her sayıda aşılıyor." diye bundan yakınıyor. (1, 6, 9. sayılar 152; 2. sayı 176; 3. sayı 136; 4, 5, 8. sayılar 168; 7. sayı 120; 10-11. sayı 192 sayfa).

Derginin yayımı süresince Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü'nü Orhan Kahyaoğlu, Yayın Yönetmenliği'ni Raşit Çavaş üstleniyor. Yayın Kurulu ise Necmiye Alpay (1-11. sayılar), Orhan Kahyaoğlu (1-11. sayılar), Mehmet Rifat (1-4. sayılar), Ayhan Kurt (7-11. sayılar) ve Cem Taylan (8-11. sayılar)'dan oluşuyor.

Ludingirra'nın bir başka önemli yanıysa, 2 ile 7. sayılar arasında her sayıda armağan olarak verdiği beş kitap ve bir poster. Bunlar İzzet Yasar'ın *Tüm Eserleri* (2. sayı), Lawrence Ferlinghetti'nin 'Allen Ginsberg Ölüyor' adlı şiirini içeren poster (3. sayı), Şavkar Altınel'in çevirdiği *Ortaçağ'dan Yirminci Yüzyıla Elli İngiliz Şairinden Elli Şiir* (4. sayı), Roni Margulies'in Yehuda Amihay'dan çevirdiği *Şeçme Şiirler* (5. sayı), Enis Batur'un *Taşrada Ölüm Dirim Hazırlıkları* (6. sayı), Mustafa Öneş'in *Şiir / Şair Yazıları*'dır.

Ludingirra'nın beşinci sayısının sunuş yazısında "Yazar ve şairlere ödenebilen telif ücretinin düşüklüğü. Telifler baştan beri, her sayının bütünü üzerinden yüzde yedi oranına göre hesaplanarak, yazar ve şairlere paylaştırılıyor." denilerek, dergiciliğin yumuşak karnı olan önemli bir soruna değiniliyor. Evet, telif yazarın hakkı; ama, acaba buna piyasada kaç dergi katlanabilir bin bir güçle boğuşurken? Bu da ayrı bir kaygı! İyi mi olur? Belki! Ama ya yeni şairler, dergiler azalacağı için yayımlama olanağı bulamazsa?..

Evet, *Ludingirra*, düzenlediği dosyalarıyla ve şiir üzerine yayımlanan yazılarıyla unutulmaması gereken bir dergi. Eğer hâlâ yayımlanıyor olsaydı, kim bilir elimizde ne kadar çok ve doyurucu dosya olacaktı. Ne diyelim, belki bu alana da sayfalarını ayıran yeni bir dergi bu boşluğu doldurur...

Metin GÜVEN

ARAP ŞÜKRÜ SOKAĞI

Sokağın başında,
Balıkçıların orada sendeledim
Kulağımda çınlayan sesler yürümemi engelliyordu
Ve ben güneşin peşine takılan çocuklar kadar
sevinçliydim.

Dünyanın bütün kedileri bana doğru koşular
Güldüler, ağladılar
Rüzgâr, onlardan yanaydı
Ve yağmur daha başlamamıştı

Zamanın belleğindeyim
Zaman dışının tam ortasında belki
Hayat çağırırdı beni ve dedi ki:
-Hem ışık ol, hem gül.

Çiğdem SEZER

LALE

1.
beyaz bir lale açılır gibi
kapısı sözcüklerin. bir hece
kaç gece eder söz diziminde
ya bir ömür neyle ölçülür
kırklar mı, kırıklar mı?
ölmekse ölmek, çatlar mermer ruh üşür

kalem değince kâğıdın hışırtısı
çiziyor karanlığı
bir mum alevi gibi
içime damlayan ay
büyüyor... ufukta
minik bir leke
dönüyor, düşüyor, gün
üşüyor

2.
beyaz bir lale açılır gibi
kapısı sözcüklerin. sarı sabır köknar çan çiçeği
çın çın çınıyor orman
rüzgâr dağa yakışır gibi
yakışıyor kalbim yağmura. kalbim
eksik anlatılmış masal
yontula yontula...
kalbim, kimselere düşmeyen تنها
düşmüş gibi kuşluk vakti ıslak otlara

3.
suçum ağır, yaram tez, kanadım
kan içinde bir lale açılır mı bembeyaz
inandım...

Mehmet Mümtaz TUZCU

IŞIĞIMIN ARDINDA

Alnımın ortasında yanıp sönen gözyaşı
Senin sopun kıpırıyor ışığımın ardında

Elli söbe ondan mı güz gider oturursun
Şu aç parlak, ak cırlak, düz dikmenin altında

Kanımla mürekkebin yezit çatışmasında
Kenarsız bir karada sarıldı teknelerim

Can kızılı bir ayaz şu oyup onardığın
Sen ağarmaz çekici, kunt taşçısı tuzlağın

Betül TARIMAN

GÜNEYLİ CHEYENNE VE BEYAZ ADAM

*güneyli cheyenne'nin beyaz
efendiye kuşkuyla söyledikleridir*

felaket habercisi gibi gün üstüme
kızıl tan ve ulumaklar
işte şansız savaşçılar bakır dağların
işte eteğimde parlayan güz
kolay değil çözmek lekedeki inadı
ve saçlarını çocukların dolaşık
yürüdüm evet yarama çare
dili kalkan
hüzne kalkan
biliorum barış çubuğu sönecek
artacak iki kıta arası yokluk
acıyla
acıtarak

*güneyli cheyenne yorgun
kısa bir ı gözleri söylüyor:*

ey uygarlığın av ettiği derinlik
ruhum ey gömülen mücevher sulara
kabilem beyaz, bayrağım...
yoruldum eğe eğe bir keskiyi
terk atına binmekten
ve olmaktan elbise içinde çıplak

(... güzdü... dolunayda utançç, sesler sarkık memeleri
gibi kadınların. sesss... kalbimi büyüttüğüm yalnızlıkta
çarmıhım sorular kadar. çadırlar toplandı. sabrın... o sa-
at günü kahır atına bağlıyordu beyazlar.)

anladım
tarlasına güneş eken Kara Kazan
toktur
ve
kimsenindir vadi

FERGUN ÖZELLİ'NİN "ÇİMÇİÇEK"İ

Hasan EFE

ÇİMÇİÇEK

*çatılara çıkarım çapkın çiçek tozlarıyla
yaprağına düştüğüm kiraz ağacında raks
yalınayak gülümser gül kokulu notalarla*

*şaraptan sarhoş olmuş kadehlerle buluşurum
hayatın goncasıyla upuzun kumlarda ay ışığında
kanıma kıvılcım koyan hoppa sular yamacında*

*başiboş isyanlara sarılırım viran yüzü varoşlarda
cebinden açlık taşan ten kokusuyla sarsıla sarsıla
sapsarı güllere çaldığım hiç bilinmeyen kırmızılarla*

*gülücük büyütürüm çekingen kirpik tarlasında
taze yurtta sözcük açan çimçiçek çocuklarla
sazların jazz çaldığı hayali öpücük vahasında*

*ansızın yollara düşerim ince fesleğen kokusuyla
iliğime işlemiş mutsuzluk yağmuruyla savrulup
sokaklarda kuruyan gözyaşı kahkahası umutlarla*

*bir dil izi bir aşk izi bırakırım yavru kedi tadında
yitirilmiş düş kırıntılarıyla evcilik oynayarak
gönlümden geçen yem kokulu muhabbet kuşlarıyla*

*merhaba derim tohum gözlü bulutlara, merhaba
zaman ilk gençlik şarkısıdır eskimez yolculuklarda
bakın boşlukta bulduğum mavi meşeye, bakın ne harika*

Fergun ÖZELLİ
Kum, Ocak 2002

Özelli'nin Çimçiçek'i biçim olarak ilk bakışta Yahya Kemal Beyatlı'nın Akşam Müsikîsi'ni andırırsa da uyak düzeniyle uyuşmaz.

Divan Edebiyatı'nda aruzla yazılıp üçlüklerle kurulan bu şekle vezn-i âhar denir. Bu şeklin de kendine özgü kuruluşları vardır.

Bu biçim özelliği halk türkülerinde de uyaklı olarak görülür. Uyak dizilişi aaa bbb... şeklindedir. Şu örnekteki gibi.

*Çek deveci develerin sulansın
Sulansın da dört bir yana bulansın
Herkes sevdiğini alsın dolansın*

*Çek deveci develerin harına
Yük vurmuşlar üç yaşında toruna
Hasret koydu kader beni yârime*

.....

(Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, s. 301, TDK Yayınları, Ankara 1983)

Özelli, Çimçiçek şiirinde dizişsel-biçimsel gelenekten yararlanıyor diyebiliriz, uyak bu kullanımın dışında tutulsa da.

Şiire bakışımızı genişletmeden başlığı üzerinde duralım.

Çimçiçek duygu değeri büyük bir sözcük. Güzel, hoş bir etki bırakıyor okur zihninde.

Dilbilim yönünden *sapma* (Bir dili konuşan bireylerin ortaklaşa uydukları kuralların dışına çıkan her türlü kullanım. *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara 1980) gibi görülsede pekiştirme kuralına uyan bir sözcük diyebiliriz.

Bu kullanım dilimizde yaygındır. Örneğin; beyaz-bembeyaz, başka-bambaşka, gök-gömgök... Bu tür sözcük pekiştirmeleri *m, r, p, s* harfleriyle yapılır, genellikle niteleme (pekiştirme) sıfatı olarak kullanılır.

Şair, *çiçek* sözcüğündeki anlamı güçlendirmek için pekiştirme gereği duymuş olabilir desek de, *şiir genelinde, ele alınan bir konunun olumsuzluğu ya da güçsüzlüğü* bu başlıkla okuyucu zihninde olumlanmak istenmiş de denebilir.

Şiirin bütünü *muamma* (bilmece; güç anlaşılır söz, yanıltmaç, gizli anlamlara gelen bir söz) sanatı gibi görünse de, *ibham* (kapalı bırakma; sözün kolayca anlaşılacak derecede kapalı olması, şairin amacını bilerek gizli tutması, açıkça söylememesi) sanatına daha uygun düşmektedir.

Şekil ve Söyleyiş Özelliği

Şiir yedi bölüm, yirmi bir dizeyle kurulmuş, her bölüm de üçlükten oluşmuştur. Uyak ve ölçü yoktur. Dizelerdeki ses sayıları yukarıdan alta doğru artmaktadır. Dize sonlarındaki seslerin çoğu *a, d, l, y, r* olmasına karşın, bütün olarak okunduğunda bir söyleyiş ritmi oluşturmamaktadır.

Örneğin, I. bölümdeki;

-tozlarıyla

-raks

- notalarla

Birinci ve üçüncü dizelerin sonundaki *-la* eklerini algılayan zihin, ikinci bölümün birinci ve üçüncü dizelerinde aynı söyleyişe hazırlanmaktadır. Ne ki alt dizede göz, bunları bulamadığı için ister istemez farklı bir okuyuşla değişik sesleri iletmekte beyne. Bu algılamadan sonra okur, ister istemez ritimden uzaklaşıp sözcüklerdeki anlamları kavramaya, yani onları tasavvur etmeye çalışacaktır.

İmgelem

Şiirin sezdirilişindeki (anlamlandırılmasındaki) *anlaşılmaz bağlamlarla* özgün imgeler ortaya konmasına karşın şiirin tamamını kapsayan imge, başlıkta (çimçiçek) toplanmış denebilir.

Anlaşılmaz bağlamların bazıları şunlardır; cebinden açlık taşan ten kokusu / çekingen kirpik tarlası / tohum gözlü bulutlar ... Bunlara *sanatsal bağlamlar* da denilir.

Anlamlandırma

İlk okunuşta “çiçek, bir bitkinin üreme organlarını taşıyan, genellikle hoş kokulu ve renkli bölümü” (Ali Püsküllüoğlu, *Türkçe Sözlük*, Doğan Kitap, Ekim 1999) olarak algılanır. Mecaz anlamda, “davranışları, içinde bulunduğu toplumun ahlak anlayışına uymayan kadın” (*agy.*) olarak algılsa da, argoda¹ “iyi, hoş, güzel (nesne, kimse) ya da istek uyandıracak güzellikte olan.” (*agy.*) anlamıyla da kullanılmakta, bunun dışında yine argo² olarak “eroin” de denmektedir (*agy.*) çiçek’e.

Şiirdeki bölümler, okurda farklı çağrışımlar uyandırıyor. Şiirin, İbham sanatına uygun düşme nedeni buradan kaynaklanmakta. Şairin sezdirmede *devrilmeleri* öne çıkıyor. Örneğin, birinci bölümde çimçiçek mecaz olarak algılanırken, üçüncü bölümde argo¹ olarak da anlamlandırılabilir, diye düşünüyorum.

Yine, birinci bölümde sözcük, temel anlamıyla algılanabilirken dördüncü bölümde argo¹ olarak düşünülebilir.

Çimçiçek ve Çağrışımları

Sözcüğün (çimçiçek) okur zihnindeki tasarımları;

- Sevimli bir çiçek (Bitki),
- Sokak çocuğu (Sokak çocukları),
- Bir sevgili,
- Küçük bir kedi,
- Cinselliğin somutlaşması,
- Varoş, gecekondü gençleri,
- Fabrika ya da tamirhane, vb. işlikte çalışan genç kız(-lar),
- Dışlanmış - ilgisiz kalmış gençlerin eroine yönelmesi,
- ...

Sözcük ve Tamlamalardan Yola Çıkarak Tek Bir Çağrışıma Yönelme

- Bölüm; raks (dans, oyun), yalınayak, gülümser, nota.
- Bölüm; sarhoş, gonca, hoppa.
- Bölüm; başıboş, isyan, ten kokusu, açlık, sapsarı güller, bilinmeyen kırmızılar.
- Bölüm; gülücük, kirpik tarlası, jazz, öpücük.
- Mutsuzluk, gözyaşı, kahkaha.
- Dil izi, aşk izi, yitirilmiş düş, evcilik, muhabbet kuşları.
- İlk gençlik şarkısı, mavi meşe, harika.

Bu sözcük ve tamlamalarla çimçiçek'i zihnimize somutlaştırırsak, şiirin çağrışımı bize yukarıda *c, e, f ve g* olarak belirlediğimiz maddelerin bütününe götürüyor, diyebiliriz.

Çimçiçek, varoшта oturup bir fabrikada çalışan ve cinselliğiyle yer yer öne çıkan bir genç kız, olarak düşünülebilir.

Bu başlığı, sokak çocuğu (çocukları) olarak düşünsek de şiirin bütünlüğündeki sözcük *başlam ve bağdaştırmaları*, bizi üst paragraftaki açılıma götür, denebilir.

Özelli, Çimçiçek'e yüklediği anlamlarla okur zihninde güzel çağrışımlar oluşturmaktadır. Bu da şiirin bütündeki imgeyi kucaklıyor denebilir.

Şiir, *anlamlandırma* başlığı altındaki *mecaz ve argo(1)* terimleriyle, bütünleştirilerek açılırsa, *çimçiçekin* kimliği ortaya çıkar, diye düşünüyorum.

Bu açılımı da okura bırakıyorum.

Hilmi HAŞAL

KIYI KAVUŞMASI

Mudanya kollarını açıyor kollarıma
kucaklaşıyoruz sabahıyla esenliğinin
denize inen ince sokaklar tanık nice
dingin dalgaların mavi şaşkınlığına
zamanı sarmaş dolaş geçiyoruz; öyle

güneş de rüzgâr da uslanmış çocuk
suskun bir salıncağın kucagında gibi
özlem sağaltanı mı ne yaklaşan ilkyaz
aşk polenleri kıpırdıyor zeytin teninde
yamaçların, okşaması elzem uykuya
zamanı hayal meyal geçiyoruz; öyle

hangi ömürdeyse ısıyor an, anılarca
Mudanya kollarını açıyor kollarıma...

Mudanya, Mart 2004

İhsan ÜREN

YATAK GEMİDE...

Oh! Yatak gemide; sere serpe yayılıp yatarım biraz diyemeden,
... isteklerime karşı çıkıyor birileri... Donduruyorlar her şeyi!
Dengem bozuluyor; allak bullak oluyorum; kendimi
[toparlayamadan daha,
yeniliyorum tembelliğe. Ilık sular sürüklüyor beni derin uykulara!]

Testere balıklarıyla boğuşuyorum, bir başka gün
kan ter içinde sabaha kadar. Dur yok, durak yok,
yok bir solukluk zaman; kesici, delici alet edevattan...

Sevecen şairler vardır: sevgili gece derler dahası alıp
koyunlarına yatarlar geceyle; karlıyımış,
metresleriymiş gibi... Huzursuz olmazlar,
çorapları kaçsa da huzurları kaçmaz zerre kadar...

Portakal bir umudun çullanıp üstüne, sıkıntıya boyuyorlar.
Panoları yıkıp alan açıyorlar;
sevimli yengeçleri eğitmek için.

Günaydını güç bela alıp koynuma, sıkıntılarını ezip geçiyorum...

Böyle gecelerde suçluluk duygum artar;
usum takılır kalır ışıklara...
Sorarım kendime nereye, böyle...
nasıl gidersen alıp başını?
Yatak gemi, geniş dünya kadar, ama
her şey öylesine bozuk ki... almıyor vicdanlar dar!

Bu evlerde yanan ışıklar; acıya mı sevince mi yanar?
Sancı zonklamaları kaçış mı, kurtuluş mu?

Bursa, 24 Şubat 2004

Özlem TEZCAN DERTSİZ

TÖRE KUŞLARI

kapandı ayın gece kursları,
erken açan bademler yüzümü güldürmüyor
tohumlar düştü aşksız bahçelere, evlere
hangi anneler doğurdu, bu isli adamları?

yalnız vahşetini biriktirip ormanın,
beşik yerine kafes hazırlıyor doğumlara, yazlara
hangi yürek yazar bu kanlı kitabı?
kim bilir öfkeyle, yavrusunu kesen bıçağı?

su utanır size dokunmaya, değmeye
temizleyemez kalbinizdeki yağlı karayı
maviyi tanımadan, bir kez uçmadan
vuruldu, bıçaklandı töre kuşları

kavruldum, alevlendi, yaktı sözcükler
içimde yağmur kalmadı..

Gültekin EMRE

ENKAZ

Sıyrdım yakamı su geçirmez
Günlerden
Saatimi gömdüm geceye

İğde dalını bile
Temizleyen

Kuşluklarına yem verirken
Geçmişine dönüp bakmayan

Pazar ucuzlayınca
Canı çıkan

Cayır cayır yanan
Teniyle ne yapacağını
Bilemeyen

İşte bu resmi ben
Yeniden buldum onca
Enkaz altında

Hallaç pamuğu gibi
Savrulduk durduk
Mezarlarımız bir birine
Kavuşmaz artık

Aklıma düştükçe
Gölgesine sığındığım
Kor hayal

Yanıma almayı unuttuğum
Yalancı bıçak
Süzme göz

İğne deliğinde
Aradığım
Gezgin sevda

Serdar ÜNVER

AYNI

Aynı akşam, damında
Aynı kapı, üstüne

Baksa göğe kaçamak
Gökçe bozkır, aynı

Tütününde aynı tat
Aynı bile o türkü

Belki aynı düşü de
Kuru yatak içinde

Yorgun-uyku ertesini
Aynı güneş, gördüğü

Yok ki ayna, yansısın,
Kendi aynı kendine...

Aynı değil yine de
İçe çöken tekliği!

Harun BALCI

MEZARTAŞI FİGÜRLERİ

-otellerin 'g' harfi eksik olan
yangın kovalarına

...

ben yaşamayı, sakınarak yürüyen bir kız bilirim.
ölmeyi fahişe
bundandır. çekilmedi tanrıya verdiğim poz
bundandır. ütüsüz gözlerle baktığım şehir
kazaklar giyinip üşüttü beni

...

gecenin bir ölümlük urganıyken sevişmek
ıssız bir ıslık sokulup araya
söndürür nefesini pekişmelerin

...

vazoların kırığına iliştip eceli
ancak bu kadar ölebilirdim
hüzünlü, bakir bir erkek kadar

...

salgın salıncaklara bindirip ölüleri
salladım. salladım. salladım.

...

hep aynı zarı oynar azrail. aynı kemikleri
balsa düşer kalelerden
doğum evlerinden huzur evlerinden
tanrının bir salımlık azığı

KAF DAĞI'NDAN KAFKA'YA MEKTUPLAR

Pelin YILMAZ

Bir masal ülkesine gider gibi Prag'a gitmek vardı düşümde. Zamanı durdurup Prag'da inecektim. İçimdeki sorumluluk sahibi yetişkin yaratık zamanla sıkıcı bir konuşma yapacaktı; yalnızca şımarık bir çocuğun kaprisleri yüzünden durdurmak zorunda kaldığı zaman başkaları için akmaya devam etmeliydi elbette ve dönüşte beni bıraktığı yerden almayı unutmamalıydı. Bir yandan zamana bu gereksiz tembihlerde bulunurken, bir yandan da *kar yağsa, hem de çok yağsa, bütün yollar kapansa, mahsur kalsam bu rüyanın içinde* diye düşünen hayalperest çocuğu azarlayacaktı. Kimin umurunda....

Ben rengârenk damlara bakarak Kaf Dağı'ndan Kafka'ya mektuplar yazacaktım.

Böyle böyle günler geçti. Çocuğun tüm sızlanmalarına karşın zaman durmadı. Yıllar sepetlerine acıları fazla, sevinçleri eksik günler doldurup yol aldılar. İnsanlar öldü, işyerleri kapandı, kavgalar arttı. Vefa mezata çıktı, alan olmadı.

Çocukla böceğin kavgası Prag düşlerinin orta yerinde patlak verdi. Düşler kavgayı tetikledi; çünkü çocuk düşlerine karışılmasından hoşlanmamıştı. Hırçınlaştı, böceği ezdi.. böcek öldü.

Anlam veremediğim sıkıntıların, huzursuzlukların içinde, birdenbire Kafka'yı hatırladım. "Dönüşüm" benim için yeniden yazılıyordu işte. Beni rahatsız eden böceği ezmek istememdi. Böceğin ölmemesi vicdanımı rahatlatmıyor, aksine onun ölmemesinden duyduğum rahatsızlığı fark edip daha da rahatsız oluyordum.

"Yazmasaydım çıldıracaktım" diyen Sait Faik'i anımsadım ve çıldırmamak için Dönüşüm'ü kendime dönüştürmeye başladım, yazarsam arınacağımı düşünerek. Sanki çıldırmamak ile arınmak aynı şeymiş gibi!

"Sabahları korkunç rüyalarından uyandığında kendini yatağında kocaman bir böceğe dönüşmüş olarak buluyordu. Demir gibi sertleşmiş sırtının üstünde yatıyor, başını biraz kaldırdığında kubbe gibi şişmiş kahverengi karnını görüyordu. İlk kez ne zaman olmuştu bu dönüşüm bilmiyordu. Aslında dönüşümün farkında bile değildi. Bana ne oldu böyle diye düşünmüyordu bile. Çevresindeki herkes ona bir hamam böceğiymiş gibi davranıyor, o ise durumu normalmiş gibi yaşamaya devam ediyordu".

Evet ne zamandır sürüyor bu durum bilmiyorum. Ben tanıdığımda o zaten bir böcekti. Bunu çok çabuk fark ettim, fakat –hayret edilecek bir şey– hiç şaşırmadım. Bunu fark eden hiç kimse şaşırılmıyordu zaten. Sadece uzaklaşıyorlardı. Onu böceğe dönüştürenin kendileri olduğunu düşünmeden artık kullanamayacakları bir eşyadan uzaklaşır gibi

uzaklaşıyorlardı. Onların düzgün, uyumlu, saygın yaşamlarında yeri yoktu bu böceğin.

Bense, ondan uzaklaşmamam gerektiğini düşünüyordum. Hep Kafka yüzünden. Değil mi ki o benim dostumdu, onu insanlara karşı korumalı ve ona bir insanmış gibi davranmalıydım. Ne var ki o bir böcekti ve herkes bunu fark ediyordu. Üstelik ben de onu insan gibi görmüyordum. *Ona insanmış gibi davranmalıyım* diye düşünmem bile bunu kanıtliyordu işte. Onu yanımda görenler kaçıyor, bana da kaçmamı öğütüyorlardı. "Yoksa sen de böceğe dönüşürsün, yoksa senden de kaçar herkes." Bir yığın atasözü sıralıyorlardı. "Bana arkadaşımı söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim", "Körle yatan şaşı kalkar", "Üzüm üzüm baka baka kararır"... O kör, kara üzüm, ben korumasız masum çocuk... Öyle mi?

Sonra Prag düşlerime karışmaya kalktı, ne haddine! Bir böcekle paylaşamazdım düşlerimi. Böcek olduğunu bile bilmeyen bir böcekle üstelik. O Prag'a gider, şöyle bir bakınır, bol bol bira içer ve dönerdi. Kafka kim o kimdi? Bir satır kitap okumaz, kendisinden başka bir şey düşünmez, sürekli huysuzluk yapardı.

Geçtiğimiz günlerde bir dergide okudum "Prag'da Kafka'nın ilk heykeli açıldı" diye. İşte ben bu heykeli görmek için Yahudi mahallesine gidecektim. Elleri ve başı olmayan hayali birinin omzuna, at biner gibi oturmuş bir adammış bu dört metre boyunda bronzdan yapıma heykel. Sonra Milena Cafe'de çay içecektim. Kulaklarım müzikle dolacaktı. Onun ne işi vardı benim yanımda.

Aslında üstüme saldırmayı ezmeye kalkmazdım onu. Prag'dan dönerken ona ufak tefek hediyeler bile getirirdim. Ama saldırdı. Benimki meşru müdafaaya girerdi.

Prag'a hiç gitmedim. Bir sürü Gregor Samsa tanıdım. Ne yazarak arınabildim ne okuyarak. "Okuduğumuz kitap beynimize bir yumruk gibi inip, onu sarsmıyorsa neden okuyalım? Bizi mutlandırmaması için mi? Ulu Tanrım, hiç kitabımız olmasaydı da mutlu olabilirdik, gerektiği zaman bizi mutlandıracak kitapları kendimiz yazabilirdik. İçimizdeki buzu kıran baltadır kitap..." diyen Kafka değil miydi?

Sürekli içimde buzlar kırıldı. Huzursuzluğum hiç dinmedi. Kafka yüzünden, hep Kafka yüzünden...

AĞYAR İÇİN EY BÎ-VEFA

Ayşegül İZMİRLİ

20-30 yıl önce yayımlanan edebiyat yıllıklarının ana işlevi, tarihe belge bırakmak, bir dönemi; hiç değilse bir dönemin bir kesitini, adları ve ürünleriyle sonraki yıllara taşımaktır. O günleri anımsayanların, bugün çıkıp da, bu yıllıkların edebiyat ortamını ısıtmak ya da dedikodu kâselerine konulsun diye malzeme üretmek gibi görevler üstlendiklerini söyleyebileceklerini sanmıyorum. Yayımlandıklarında fırtınalar kopardıklarını ya da bir karalama kampanyasıyla karşılaştıklarını da... Bir olguydular, bir sonuçtular; var olmaları gerekiyordu; oldular ve bu yeterliydi. Belki, dile getirilmeyen bir merakla çıkıp gelmeleri beklenir, mürekkeplere bulanarak sayfaları karıştırılır, orada yer almanın gizlenmiş gururunu duyarak, “şu tarihli yıllıkta yayımlanan yazımda, şiirimde ben...” benzeri sözlere yedirilen var oluşun ince sevinci ikinci şahıslara hissettirilir veya kayda geçmemiş olmanın hüznü kırık gülüşlerin arkasına saklanırdı; ama ne hazırlayanlar topa tutularak yıllıklar yok sayılırdı, ne de yapılan seçimin yöntemi ya da özneliği yargılanırdı.

Edebiyatın edep sınırlarını koruyan bu kibar davranışları ve saygılı tutumları *Adam Sanat* yıllıklarının yayımlandığı yıllarda yitirir gibi olmuştuk. Son iki yılda yayımlanan yıllıklara gösterilen tepkilerde o eski kibarlığın izleri var. Kibarlık olarak nitelediğim bu tavır, bir vurdumduymazlığın, bir önemsemeyişin, âdeta bir tepkisizliğin belirtisi değildir, umarım.

Yıllık olayına içerden bakanların; yani, seçenlerin, seçilenlerin ve seçilmeye aday olanların durdukları yer, biraz ekonomik, biraz tarihi, biraz da ruhsal anlamlar taşır. Dışında kalan ve bu olaya bir anlamda gözlemci sıfatıyla dahil olanlarsa, daha çok, bu işin edebiyata olan katkısı üzerinden değerlendirmeler yaparlar. Mart *Akatalpa*'sında Ramis Dara'nın yazdıkları böyle bir değerlendirmenin sonucudur: “*Açıkça söylersem, yakın zamana kadar ben bu arkadaşların yaptıkları çalışmaların zararı yararına eşit ve herkesin gördüğü küçük bir oyun sanıyorum. Ciddiye alınmalarına gerek de, zaten imkân da olmayan, hazırlayanlarına içsel tatminin yanında belki yolun başındaki birkaç arkadaşta motivasyon sağlayan oyunlar./ Ancak bu durum yaygınlaşma ve kararlılık eğilimi gösterip, üstelik bütün bir edebiyat alanını kapsayacak gibi görünmeye başlayınca, şimdi ürktüğümü söyleme ihtiyacı duyuyor, itirazımı seslendiriyorum.*”

Bu sözlerin ulaştığı ilk adres *E 2004 Edebiyat Yıllığı*'dir.

Bu yıllığın hazırlanma gerekçeleri ve hazırlanma yöntemi önsözde belirtiliyor. Önce, not defterimde kayıtlı olan kimi yazarların (örneğin Semih Gümüş'ün, Enis Batur'un, Özdemir İnce'nin, Ahmet Soysal'ın, Süha Oğuzertem'in) yazılarını bu yıllıkta bir arada bulduğum için sevdiğimi yazmalıyım. Ama, hepsi bu mu, bu kadar mı? Ayıklamanın doğru yapıldığından kuşkuluyum. Elbette, eni boyu belli olan bir yıllık olduğu, birçok önemli yazının bu nedenle yıllığa alınmadığı söylenecektir. Bu durumda yapılması gereken, bence, *E* dergisinin kendini ortaya koyması, sadece yıl boyunca yayımladığı edebiyat yazılarından yaptığı bir seçkiyle okurun karşısına çıkmasıydı. Böylece, hem sınırlarını belirlemiş hem de edebiyat adına yaptığı hizmeti belgelemiş olurdu.

Bu yıllığa baktığımda, artık bir öykü yıllığını hazırlamanın zamanı geldi, diye düşündüm. Çünkü, bu yıllıkta yayımlanan öyküler, son yıllarda gerçekten önemli bir sıçrama gösteren öykücülüğümüzü temsil etmekten çok uzak. Öznelliğin sınırlarını ne

kadar geniş tutarsanız tutun, yayımlanan bu 14 öykünün, 2003 yılında yayımlanan en yetkin ve en başat ürünler olduğunu söyleyemezsiniz. Taranan dergiler arasında tek bir öykü dergisi var: *Adam Öykü*. Bu dergiden yıllığa sadece iki öykünün alınmış olması ilginç. Bu seçimle Semih Gümüş'e bir mesaj mı iletiliyor, bilmiyorum. Ayrıca, Ankara'da yayımlanan *Kül Öykü*'nün, ad olarak bile alınmaması, yıllığın bu bölümünün aceleye getirildiğinin, özensiz hazırlandığının da bir göstergesi.

Yıllığın 6. sayfasının sonunda incelenen dergilerin adları sıralanmış. Bana sorarsanız, oradaki dergiler sadece vitrin görevi görüyorlar; oraya göstermelik dizilmişler. Onların yeterince incelendiğine, hakça değerlendirildiğine inanmıyorum. Bu söylediğimi genelleyebilirim: Yıllıkları hazırlayanların, ocak ayında başlayan, bütün bir yıl süren ve aralık ayının sonuna doğru şekillenen bir çalışmayı gerçekleştirdiklerine inanmıyorum. Tam tersine, diyelim ocak ayında, hadi aralık ayına “öte”leyelim, oturuyor, edebiyatı biçimleyen dergilerle kıyıda köşede kalanları şöyle bir karıştırıp, belki sağdan soldan aldıkları önerilerle de beslenerek, üstelik zamana karşı bir çalışmayla, -çünkü alternatifleri vardır- yıllıkları oluşturuyorlar.

E 2004 Edebiyat Yıllığı'ni hazırlayanlar, 48 dergiyi incelediğini duyurmuşlar ve bu dergilerin 24'ünden ürün seçmişler. Beşin üstünde yazı ve şiir seçtikleri dergi sayısı, sadece yedi. Bu yedi derginin sıralanmasını yazıyorum: *Kitaplık*: 18, *Varlık*: 12, *Adam Sanat*: 11, *Edebiyat ve Eleştiri*: 8, *Yasakmeyve*: 7, *E*: 6, *Geceyazısı*: 5.

Bu dergilere kimsenin itirazı olamaz; edebiyatımızda kapladıkları yerin önemini kabul etmeyen çıkmaz. Peki, ya atlananlar?

Size söylüyorum, ey 100. sayıyı deviren *Dize*, ey *Agora*; derdiniz ne, çabanız niye? Bakın ne diyor, bu yıllığı hazırlayanlar: “*İzmir Ünlem*'le nihayet kendi dergisine kavuştu.” Siz İzmir'in neresindensiniz? “İç”inden değil, herhalde!

Size söylüyorum, ey *Kül*, ey *Budala*, ey *Yom Sanat*, ey *Erzincanlı yabancı*, ey *Son Kişot*, ey *Islık*, inin kürsüden, söylediğiniz sözlerin hükmü yok, besbelli.

Ve sen ey *Akatalpa*! Başyazından son yazına hurufat harcamışsın da ne yazdığını bilememişsin. Demek, bir yılda yayımladığın 120 şiirin içine bir tek şiir gibi şiir koyamamışsın. Ne demeli?

Özenmek yetmiyor, bayanlar baylar, ciddiyet de gerekiyor.

*

Şiirimizde 2003 Ufuk Turu, İhsan Üren...

6. tur için seçilen şairlere ve ürünlerine diyecek sözüm yok. Ancak, Üren'in sunuş yazısında üstünde durduğu titizlik konusunda söyleyeceklerim var. Ufuk Turu Gezi Planı'na seçtiği Emrah Altınok hakkında “*Dikkat, önce şairimizin soyadı: Dize'ye göre Altıok yazılıyor. Veysel Çolak Yıllığına göre de öyle.*” diyor Üren ve ekliyor: “Şairin soyadı Altınok.” İyi de, Ufuk Turu Gezi Planı'nda niye Altıok diye yazılmış? Peki ya Seyidhan Kömürcü, hem de iki yerde niye Seyidhan olmuş? Denizle derya aynı anlama geldiği için mi, Derya Çolpan, Deniz Çolpan diye kayda geçmiş?

Özenmek yetmiyor, bayanlar baylar, ciddiyet de gerekiyor.

Görüreceğiz...

Yayın Yönetmeni	: Ramis DARA (0 535 4990030)	Yazışma Adresi	: Ramis DARA P.K. 68 16361 Ulucami - BURSA
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Melih ELAL	Katki Payı	: 15.000.000,- TL
Yönetim Yeri	: Ataevler, Adalet Sok. Adaletkent Sitesi H Blok, D: 3 16140 Nilüfer - BURSA	Posta Çeki	: Hilmi HAŞAL adına 584893 numaralı hesap
Yayın Danışmanları	: İhsan ÜREN, Hilmi HAŞAL, Serdar ÜNVER, Nuri DEMİRCİ.	Dizgi	: Emel COŞKUN
Dağıtım	: Pentimento Art Shop (0212 2933959)	Baskı	: Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 BURSA
		Elektronik Posta	: akatalpa@hotmail.com
		Faks	: 0 224 2254052

Şiir ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* Ocak 2000'de Bursa'da kurulmuştur.